

"ניגוני נשים" – פסח תשס"ח

סדר נשים

המלקטות, הדס רשף (מדיה דיגיטלית על פי מיה, 2005)

שירה:

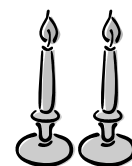
פנה הגשם

מילים ולחן: מתתיהו שלם

**פָּנָה הַגֶּשֶׁם, חֲלַף-הֶלֶךְ לוֹ.
עֵנָן-רִקִּיעַ חֲלַף-הֶלֶךְ לוֹ.
פָּנִי אֲדָמָה בְּאוֹר חֲמָה.
שְׂבָלִים זָקְפוּ רֹאשֵׁיהֶן בְּקָמָה.
בְּנֵי הָרִים זֶה אֶל זֶה בְּרִמָּה יִשׁוּרוּ:
שָׁלוֹם, שָׁלוֹם, הִידֵד! הִידֵד!
אָבִיב הַיּוֹם.
[...]**

הקדמה

התכנסנו הערב, בכדי לעשות סדר. סדר אחר. סדר נשים.
בסדר המסורתי רק הַד קולן של הנשים נשמע, וזכרן כמעט ונפקד. הרי לא נוכל
לדמיון את יציאת מצרים ללא הנשים החשובות של ספר שמות כמו: יוכבד, מרים,
בת פרעה, שפרה, פועה, ציפורה והמיילדות.
הערב נסב כולנו כבנות חורין, ונספר את הסיפורים שלנו; של נשים בחיינו מן
ההווה ומן העבר. נשים שמסעותיהן האישיים או מאבקהן למען אחרים עוזרים
להאיר את חוויות החירות שלנו.

הדלקת-נרות

פתיחה

רעיה אפנר:

מה נשתנה הלילה הזה?
"ניגון נשים - בית מדרש לנשים דתיות וחילוניות" עוסק בלימוד נשי של מקורות
יהודיים הקשורים לנשים, המספרים על נשים ושיש להם נגיעה אל חיינו. מתוך
הלימוד נוצרת שפה משותפת, חוויה של דיאלוג וקירבה, קרקע ליצירה משותפת.
אנחנו נותרות שונות באורחות-חיינו, לעתים גם בהשקפת עולמנו ובהשקפותינו
הפוליטיות, ובכל זאת קרובות כל-כך, קירבה מרגשת על רקע הקרע הדתי-חילוני
ההולך ונפער לעינינו דווקא בתקופה זו. ב"ניגון נשים" אנו יוצרות חיבורים בין נשים
— במטרה לשנות ולהשתנות, ולזמן חוויה מחודשת לזהותנו היהודית והנשית.
נישא תפילה להדלקת האור בחיי משפחות השבויים והנעדרים ולהחזרת בנינו
לחיי חירות וחופש. מי ייתן ויירבה האור בעולמנו.

שירה:

מגדים

מילים: מתוך שיר השירים, לחן: נחום היימן

**הדודאים נתנו ריחם, ועל פתחינו כל מגדים
מה יפה, יפה וגם נעים, יפה דודי דומה לצבי, לעופר איילים.**

קדש

ליל הסדר - להיות בסדר, לעשות מה שצריך:

קִדְּשׁ: להתקדש בנישואין
 וְרַחֵץ: להיות נקיה ואסטטית
 כְּרִפָּס: לאכול במידה, לא להיות גרגרנית
 יַחַץ: לתת תמיד לאחר, לפניך
 מִגִּיד: להגיד, אבל לא להיות דעתנית
 רְחֵצָה: בבריכה, תלוי איך את נראית
 מוֹצֵיא מִצָּה: להוציא ממצה מעדנים - טבחית מהוללת
 מְרוֹר: מותר למרר בבכי, אבל שלא תעיקי
 כּוֹרֵךְ: להכין סנדוויצים לטיול, לארוז, לארגן
 שְׁלַחַן עוֹרֵךְ: לערוך שולחן יפה, שיהיו פרחים, תמיד מוכנה לקבל אורחים
 צָפוֹן: את יכולה להיות מסתורית: "נשים, לך תבין אותן"
 כְּרֵךְ: להתברך בילדים
 הָלַל: תהללי את משפחתך, עבודתך, חייר, מצאי בהם את הטוב, לא להתלונן
 נִרְצָה: אני רוצה להיות בסדר ואני רוצה גם לא להיות בסדר, לתת לעצמי חרות,
 בחירה, חופש, מקום
 אבל - אני בסדר.

הצבת כסא
 ריק עבור
 אותן נשים
 שנמנעה
 השתתפותן
 הערב, שלא
 ברצונן.

דותן נשר (תשס"ב)

כוס ראשונה: ליצירה הנשית

מעצם טבענו אנו נשים יוצרות. בגופנו נותנות חיים ומקום לילדינו המגיעים אל העולם. ברחמנו הם נוצרים, נושמים, מאיתנו ניזונים, בתוכנו מתפתחים, מתעצבים ומכינים עצמם. אנו מלוות אותם לאורך כל חייהם. דמות האם איתם, בתוכם לעולם. היצירה הנשית נולדת מתוך אינטואיציה, מתוך תובנה עמוקה מהולה ברגש, שכל וכוחות אין סופיים להתמודד עם אתגרי היומיום. היכולת לתמרן, לעשות בו זמנית, לראות את המורכבות להרגיש ולהבין – זו היצירה הנשית. יצירה נשית מתקיימת בדיאלוג ללא הפסק עם אמא, סבתא, אב, בן זוג, אחים ואחיות, חברים וחברות, קהילה, מדינה ועם. היא מתקיימת ליד מיטות הילדים הגדלים, לצד ועל שולחנות המשפחה, בלימודים, במקומות העבודה ובדרך אליה. יצירה נשית מתקיימת במפגש היומיומי ברחוב, בימי חול וחג. במפגש עם ההתלבטות, במפגש עם הקושי, בהתמודדות עם הסבל. היא נמצאת על כני ציור, מוטבעת בחומר, כתובה על גבי ניירות, נשמעת דרך כלי נגינה, מיתרי קול ותנועת גוף. יצירות נשיות נוצרות ברגעים קטנים כגדולים כשהחיים פוגשים בכל בוקר אישה הנולדת ליום חדש.

עדי גולדשטיין

לחיים!

כוס מרים

מרים הנביאה היא אחת הדמויות המרגשות בסיפור יציאת מצרים. מרים נותרת מאחורי הקלעים רוב הזמן, חבויה מאחורי קני הסוף. אולם, כדרכה, היא משכילה להופיע ברגע הנכון, ותמיד בהקשר של מים: בצעירותה משגיחה מרים על תיבת משה ביאור ומשכנעת את בת פרעה לקחת את אמה יוכבד כמינקת. בשעת קריעת ים סוף סוחפת מרים את נשות ישראל לשיר ומחול והודיה לה'. אך רק עם פטירתה, באמצע המסע במדבר, מתגלה לנו תרומתה העמוקה: "כל ארבעים שנות הנדודים במדבר עמד לבני ישראל באר המים בזכות מרים. מתה מרים - בטלה הבאר, כמו שכתוב (במדבר כ, א-ב): 'ותמת שם מרים... ולא היה מים לעדה'" (ע"פ בבלי, תענית ט). בארה של מרים סיפק מים לבני ישראל לאורך מסעם הארוך במדבר הצחיח. המדרש מספר גם שמי בארה של מרים היו בעלי סגולות רפואיות. בליל הסדר אנו נזכרות במנהיגותה של מרים ומתפללות שבארה יוסיף ללוות אותנו במסענו גם השנה. לורי לפקוביץ, חוקרת ספרות ומיגדר, ארה"ב

מוזגים מים לכוס

טקס מילוי כוס-מרים במים

זו כוס מרים הנביאה. יהי רצון שנוזקה לשתות ממימי באר מרים לרפואה ולגאולה. יהי רצון שנגלמד ממרים ומכל הנשים לצאת בתפים ובמחולות אל מול הנסים של חיי היום-יום ולשיר לה' בכל רגע.

מתוך ההגדה "בין אי סדר לסדר", מיכאל קגן

אחותי מרים

זהו סיפור על ילדה קטנה, שהעזה פנים מול מלך חזק וגדול, ילדה בת שש, לבדה, מול פרעה מלך מצרים. עומדת בנחישות ובאומץ בין קני הסוף המרשרשים "דומם שטה תיבה קטנה" כך לוחשות שפתיה ועיניה מלוות את התיבה. בבית - המשפחה כולה מתכנסת באבלה, אבל הילדה מרים יודעת, היום היא יצאה מעבדות לחירות. היא תשמור על הילד הזה, היא תמצא דרך, יש דרך.

ואני - בת חמש הייתי, כששמעתי לראשונה את הסיפור ונכבשתי בקסמיה של הילדה ההיא, האמיצה, המרדנית. וגם המתוחכמת, הנבונה, רציתי שתהיה אחותי. והיום - כשאני מספרת את הסיפור לנכדי אני רואה אותה שוב בין קני הסוף ועיניה זוהרות. אז נרים כוסית לילדה המרדנית.

חגית גור (תשס"ה)

שירה:

שמחה רבה

מילים: יפה בלהה, לחן: ידידיה אדמון.

שמחה רבה, שמחה רבה - אביב הגיע פסח בא.
תפרו לי בגד עם כיסים, מלאו כיסי באגוזים,
שא לא אשאל ארבע קשיות. שתה אשתה ארבע כוסות.
וכוס גדולה אמי מביאה למרים הנביאה (תביא לאלהי הנביא).

הנשים ביציאת מצרים

להיות מיילדת עבריה. לשאת את הצו "בִּילְדֶּכָּן אֶת הָעֲבָרִיּוֹת וְרָאִיתָן עַל הָאֲבָנִים אִם בֵּן הוּא וְהִמָּתֵן אִתּוֹ וְאִם בֵּת הוּא וְחָיָה" (שמות א, טז). והסרוב לו - "וְתִירָאן הַמִּילָדֹת אֶת הָאֲלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְתַחֲיִין אֶת הַיִּלְדִּים" (שם, יז). לשמוע את קולות החיים שבפנים. לראות את הנולד. לשאת את הכאב. להיות חלק משושלת המחויבות לחיים, להפרע מצווים מגבילים ולפרוע את המחויבות האינסופית של נשים לנשים.

ליאור קולודני (תשס"ד)

"ותיראן המילדות את האלוהים" (שמות א, יז)

ותיראנה את אלוהים
נשקפה להם דמותו של אלוהים
מבין אצבעותיו הקטנטנות של הרך הנולד
מבין פיו המפקק
מבין שער ראשו הרך והמשיי.
לראות תינוק חדש
לראות אלוהים.

לראות אלוהים
לדעת מה נכון,
לילד את האמת בשעת משבר
לילד את הצדק על האבנים
להביא חיים
באומץ, באמונה, בתקווה.

לראות תינוק חדש
לאחוז בו ביד
רגע אלוהי קסום
לראות
לדעת
להאמין.

בעולם כל כך גברי
כשנמצאים
בתחתיות מצרים
כבר אין אפילו יוסף
שהיה יפה כמו בת
חייבות להתייצב
מיילדות
שיביאו ספור חדש לעולם
ספור נשי על גאולה,
על חיים, ועל אלוהים.

נעמה אלדר (תשס"ז)

שירה: משה בתיבה

מילים: יהודה סילמן קדיש
לחן: עממי

דומם שטה
תבה קטנה,
על היאור הזך
ובתבה משה הקטן,
ילד יפה ורך
הסו גלים סוערים,
משה הקטן שט
ל' א יטבע, ח' ה יחיה,
משה זה הקט.

בין קני הסוף

האם היה ביניהן מבט אחד, ישיר, שובר מחיצות מתעלם מן התהום הידועה מתקשקש לתקשר, לכרות ברית?

מה יכלה מרים להציע בפניה צרובות הדמעות והשמש בשערה המדובלל, בסחבותיה ביאווה העמוק ונחישותה לפעול? מה יכלה לומר, מול התינוק שהחביאה על פני המים?

ואיך ידעה נסיכת היאור לראות? איך לא הצעיף את עיניה כחלן המשוח? איך לא נאטמו אזניה מצלילן העדין של אצעדותיה, עדייה, איוושת שיערה הבוהק? אולי בכי התינוק נגע וחשף את ליבה עד חכמה וידעה להציל בו עולם ומלואו. אך מנין למדה תעוזה בארמון הגברים? המן הנהר השקט שאין בו שליטה? או מן החול הנודד בסופה?

אמרה האחת: במים שמתיהו ענתה השניה: מן המים משיתיהו אולי היתה שם שכינה ביניהן. אחר כך, נותרו הפרטים לבדם וברית הנשים טיפחה את הילד שלא יברח מן הסנה ולא ירתע מול המלך וידע להיות לעמו עמוד של עשן וגם אש.

אילה רונן סמואלס (תשס"ד)

"ואולי..." מחווה לבת פרעה:

ותקד בת פרעה לרחץ על היאור ונערתיה הלכת על יד היאור ותקרא את התנקה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה: ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה: ותאמר אחתו אל בת פרעה האלף וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותינק לך את הילד: ותאמר לה בת פרעה לכי ותלך העלמה ותקרא את אס הילד: ותאמר לה בת פרעה הילכי את הילד הזה והינקתו לי ואני אפתן את שכרך ותקח האשה הילד ותניקהו: ויגדל הילד ותבא לה בת פרעה ויהי לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתיהו: (שמות ב, ה-י)

בת פרעה; בת המלך; מי את? מה שמך? מי היתה אמא שלך? רציתי לומר לך תודה. להכיר במעשה האמיץ שלך – בהחלטה השקולה שהחלטת – לאמץ לבן את המנהיג שלנו. את, הנסיכה לבית פרעה, ככל הנראה גדלת בארמון – מוקפת כל טוב, מוגנת מכל רע, בספרי הילדות שלי אני זוכרת אותך בתספורת "קליאופטרה" – נערה טובת מראה ויפת עיניים. עשית מעשה. מהכתוב – הוא לא נראה פזיז או מעשה שהתחרטת עליו אחר כך. הבנת בדיוק את מה שעומד לקרות. הפעלת את נערותיך. הפעלת את אחותו ואימו של התינוק. הערמת על אביך – מאיפה התעוזה הזאת?! להכניס לבית של אבא המלך הכל-יכול תינוק עברי? והכל מלווה ברגשות נשיים – אימהיים. האם ידעת שבמעשה זה את מגדלת מנהיג? ולא סתם מנהיג, מנהיג שיילחם באביך ובבנך ויהיה לאויבו. שמך לא ידוע לנו, את "הבת של". והיום כאן אני רוצה להודות לך ולצרף אותך למעגל הנשים שעושות סדר בהגדה ובסיפור יציאת מצרים, לתת לך חדר משלך ליד החדרים של מרים, יוכבד, פועה ושפרה, ונחיה יחד כשכנות באחוזה – מזרח תיכון חדש!

מכי אושרוב גרזון (תשס"ז)

משה - איש של נשים

משה היה איש של נשים. עיצוב עולמו הרוחני נעשה בעיקר על ידי דמויות נשיות: יוכבד אמו-הורתו, מרים אחותו, בתיה בת פרעה - אמו המאמצת, וציפורה אשתו. לא סתם נבחר משה להיות המנהיג החשוב של העם היהודי. משה לא היה איש כוחני ותאב שליטה. הוא היה אדם בעל התלבטויות רבות, ברח מן השררה והכוח והוא אפילו גימגם. הוא מצא את עצמו הרבה פעמים טועה ומתחרט, מתייסר ברגשות אשם ובנקיפות מצפון. משה הכיר את מגוון הרגשות האנושי, דבר לא היה זר לו. הוא לא הדחיק והתנכר. הוא לא התבייש להודות בחולשותיו ולבקש עזרה כשצריך. התקפות כעס, זעם וחוסר אונים לא פסחו עליו. לפעמים הוא אפילו היה "קצת היסטרי". אבל דווקא הוא הוציא אותנו מעבדות לחירות. הוא עשה זאת לא מעט בזכות אותן תכונות "נשיות": רגשנות, גמישות מחשבתית, הקשבה, הקרבה, סבלנות, עידוד ותמיכה. מה לימדה את משה כל אשה בחייו? **יוכבד אמו** לימדה אותו ענווה מהי. בדרכה הצנועה היא מצפינה אותו שנאמר: "וַתֵּהָרֵם הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים" (שמות ב, ב), ועל משה נאמר: "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה" (במדבר יב, ג). **מרים אחותו** לימדה אותו את אומנות הציפיה, המבט הנאמן והשותק, והליווי המתמיד בנוכחות דוממת, שנאמר: "וַתִּתְּצֵב אַחֲתוֹ מִרְחֹק לְדַעַת מָה יַעֲשֶׂה לוֹ" (שמות ב, ד). ואכן משה יודע נאמנות מהי שכן האל בכבודו ובעצמו מעיד עליו: "לֹא כֵן עָבְדִי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נְאֻמִּן הוּא" (במדבר יב, ז). **מבתיה בת פרעה** למד משה מהי חמלה, רחמים, רגישות לזולת ועזרה לחלש שנאמר: "וַתִּפְתַּח וַתֵּרְאֶהוּ אֶת הַיֶּלֶד וְהִנֵּה נֶעֱר בֶּכֶה וַתַּחֲמַל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִי־לִדֵּי הָעִבְרִים זֶה" (שמות ב, ו). ועל משה נאמר: "...וַיַּגְדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם..." (שמות ב, יא). **מציפורה אשתו** למד משה מהו אומץ לב, נחישות ומהירות תגובה שנאמר: "וַתִּקַּח צִפּוֹרָה צֹר וַתִּכְרֹת אֶת עֶרְלַת בְּנֶה וַתִּגַּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חָתַן דָּמִים אָתָּה לִי" (שמות ד, כה). ועל משה נאמר: "וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לְקִרְיַת הָאֱלֹהִים מִן הַמִּצְרָיִם וַיִּתְּצֻבּוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר" (שמות יט, ז), וזאת למרות הפחד והחרדה שאוחזת בעם לנוכח האש, העשן, הכבשן ו"קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל" (שמות יט, יט). למשה, גדול נביאי ישראל, היו מודלים נשיים לאורם צמח וגדל. בואו ונמשיך את מסורת הדיבור של משה, שלא היה איש של מילים רבות, אך הוא לימד אותנו מהו דיבור פנים אל פנים ופה אל פה בין בני האדם, ובין אדם ואלהים.

טלית שביט (תשס"א)

חודש האביב

שירה:

כי הנה הסתו עבר

מילים: שיר השירים ב, יא-ג, לחן: דפנה אילת

כִּי הִנֵּה הַסֶּתוֹ עָבַר, הַגֶּשֶׁם חָלַף הֵלַךְ לוֹ,
הַנְּצִנִּים נִרְאוּ בְּאַרְץ, עַתַּת הַזְּמִיר הִגִּיעַ,
כִּי הִנֵּה הַסֶּתוֹ עָבַר, הַגֶּשֶׁם חָלַף הֵלַךְ לוֹ,
הַתְּאֵנָה חֲנֻטָּה פָּגִיָּה וְהַגִּפְנִים סָמְדָר.

ניצנים נראו בארץ

מילים: משיר השירים, לחן: נחום היימן

נְצִנִּים נִרְאוּ נִרְאוּ בְּאַרְץ
עַתַּת זְמִיר הִגִּיעַ, עַתַּת זְמִיר
כִּי הִנֵּה סֶתוֹ עָבַר, סֶתוֹ חָלַף הֵלַךְ לוֹ
הַגִּפְנִים סָמְדָר נִתְּנוּ רִיחָם.

מגיד

הָא לַחֲמָא עֲנִיא דִּי אֲכָלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם.
כָּל דְּכַפִּין יִיתִי וַיִּיכֹל.
כָּל דְּצָרִיךְ יִיתִי וַיִּפְסֹח.
הַשְׁתָּא הָכָא לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל.
הַשְׁתָּא עַבְדִּי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנִי חוֹרִין.

"הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים"
זה לחם העוני שאכלו אבותינו ואמותינו בארץ מצרים.
הנה אני כאן היום מגישה בפניכן את לחם העוני שלי.
הנה התורה שלי, החוכמה שלי, המוסר שלי,
המחשבות והתהיות שלי,
ההתלבטויות והספקות שלי -
כולם פרוסים לפניכן היום ובכל הימים.
זהו לחם העוני שלי:
הויכוחים האינסופיים שלי עם עצמי בימים ובלילות,
הדיונים ב"ניגון של נשים" שחוזרים משנה לשנה ולא נפתרים,
המדרשים שאני יוצרת.
ה"לחם עוני" שלי לא תפח,
לא היה לי הזמן והיכולת להתעסק עם זה,
לא היו לי מספיק אנשים לעזור לי, לייעץ, לכוון...
ה"לחם עוני" שלי הוא התרומה הצנועה שלי לעולם.

"כל דכפין ייתי ויכל, כל דצריך ייתי ויפסח"
בואו, תטעמו מלחם העוני שלנו. אולי הוא יערב לַחֲכָן.
אולי תקחו איתכן משהו מכאן ותוכלו להעביר הלאה לאן שהוא אחר.
אולי רעיון קטן או איזה משפט.
אולי שיר או ניגון.

"השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל"
השנה אנחנו כאן, אבל אולי בשנה הבאה נהיה שם.
ואולי לחם העוני הזה יעזור לנו לעבור מה שצריך לעבור
ולהגיע לאן שצריך להגיע.
הַשְׁתָּא עַבְדִּי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנוֹת חוֹרִין.

רבקה לוביץ (תשס"א)

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

מה נשתנה?

עוברת שנה ועוד שנה ומה השתנה?
אני משתנה ואני משנה משנה לשנה
כל השנה.
במה משתנה? בראיה, בהקשבה.
מתבוננת ורואה דברים אחרים. אותה שנה, אותן שנים ואין חדש תחת השמש...
אבל אני שונה.
לפעמים משונה – אבל מתרגלת, מסתגלת לעצמי – ומעיזה יותר.

אפרת סבג (תשס"ח).

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות - ניקיונות הפסח:

א': "מאימתי מתחילין ניקיונות הפסח?
משעה שיוצאין תינוקות של בית רבן לפגרת הפסח, דהיינו - ז' בניסן.
- חסידות דרב אבינר אומרות: מי"ג בניסן בחצות היום, שנאמר: "אבק הוא לא חמץ".
- מורות דמשרד החינוך אומרות: מי"ג בניסן בחצות היום מתחילים לבשל לחג, מכאן שבשעה זו כל הבית כבר כשר לפסח!
אלא - משעה שמשמיעין תינוקות של בית רבן קולם בזימרת "מישה... מישה..."
דהיינו ראש חודש אדר.

ב': והניקיון כיצד?

אמרה רחל: מוציאות כל כלי לבן ומגבות לאוורור ומנקות כל פינה בארונות הבגדים.
אמרה שרה: מנקות חלונות ותריסים ג' פעמים לפני הפסח: פעם אחת לכבוד הפסח, פעם שניה אחרי הגשם שהשאיר טיפות, ופעם שלישית לאחר השרב שהשאיר חול ואבק.
אמרה לאה: מגייסות את בעליהן לסייד את הקירות ומהדרות מכבדות את קירות הבית הפנימיים עם צינור מים, סגולה לכך שהבית יבורך כבאר מרים.

ג': משעה שהגיעו לניקיון המטבח, מוציאות בנות ישראל כל מאכלי החמץ לחצר ובני ביתן אוכלין כל ארוחותיהם עד ליל הסדר בטוּזיג (פיקניק בלעז). זכר לבני ישראל שאכלו במדבר.

ד': ונהגו בני ישראל בשבוע שלפני הפסח להרבות במאכלי חמץ, כדי שלא יצטרכו חס ושלוש למוכרם לגויים.
ומה היו אוכלים?
מאכלי בצק של רומאים שנקראו פסטא ופיצא.
מאכלי לחם מטוגנים ושרופים כגון: קלי, פרנצ' טוסט, ופיצא על פיתא.
ותינוקות של בית רבן היו אוכלים שאריות משלוחי מנות מפורים כגון: אזני המן ובפלים - עד דלא ידע!

טליה גלזר (תשס"ח)

כוס שניה: לחלוציות

נרים כוס לחלוצות ולחלוצים:
 קבוצת שוליים שהלכה כמשמר קדמי, מתוך אחריות למי שהולך אחריה.
 קבוצה שסירבה להמשיך להיות מיעוט בגולה ולקחה אחריות על עם.
 קבוצה שראתה סכנות ולא טמנה ראשה בחול.
 קבוצה שהבינה את ערך ההגנה העצמית ובנתה כח.
 קבוצה שנאבקה על העתיד ובשמו יצרה הווה חי.
 קבוצה שחידשה שפה.
 אנשים תמימים, מאמינים, שידעו את מחיר הבדידות והייסורים.
 נרים כוס ונאמר:
 בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו שותף למעשה חלוצי.

אהובה בן אהרון

לחיים!

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויציאנו ה' אלהינו ביד חזקה ובזרע נטויה.

שירה:

עבדים היינו, עתה בני חורין.

באיזה מובן אנחנו עבדים עכשיו?

אנו עדיין עבדים משום שאתמול בני עמנו היו נתונים בעבדות, וזכרון זה הופך את האתמול למשמעותי. אנו עדיין עבדים משום שגם היום ישנם אנשים הכבולים בשלשלאות ברחבי העולם. לא נזכה לחירות אמיתית כל עוד ישנם אחרים שעדיין כבולים. אנו עדיין עבדים משום שחירות היא יותר מאשר שבירת השלשלאות: במקום שיש עניים, רעבים וחסרי-בית - אין חירות. במקום שיש דעות קדומות, אפליה וקיפוח - אין חירות. במקום שיש אלימות, עינויים ומלחמה - אין חירות. ומי השתא, השנה, יכול להחריש אל מול העוול והסבל של הפגיעים ביותר שבתוכנו? כל עוד כך הם פני הדברים, מי מאתנו יכול לומר שהוא באמת בן חורין?

לייבל פיין, פעיל חברתי, ארה"ב

עבורך – שנמנעה השתתפותך הערב
 לשנה הבאה – כולנו בנות חורין!

עבדים היינו לפרעה במצרים -
 נִשְׁפָּחוּת היינו לפרעה במצרים
 ויוציאנו ה' אלוקינו משם -
 אלוקינו הוציא אותנו מעבדותינו לפרעה
 והשאיר לנו להוציא את עצמנו מעבדותינו לעצמנו.
 אילו לא הוציא הקב"ה את אימותינו ממצרים,
 הרי אנו ובנותינו ובנות בנותינו היינו משועבדות לפרעה במצרים.
 ואם לא נוציא אנו את עצמנו מעבדותינו לעצמנו -
 נשאר משועבדות
 לעצמנו, לתרבות, למסורת, ללחץ החברתי, למה בעצם?
 במי זה תלוי אם לא בנו?
 ואפילו כולנו חכמות, כולנו נבונות, כולנו מיושבות, כולנו יודעות את התורה,
 מצווה עלינו לספר ביציאה מהשעבוד העצמי.
 ואולי על עצמנו.

סיגל אחיטוב (תשס"ב)

וְאֶפִּילוּ כָּלֵנוּ חֲכָמִים, כָּלֵנוּ נְבוֹנִים, כָּלֵנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה,
 מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיציאת מִצְרָיִם.

גם אני יצאתי ממצרים

גם אני יצאתי ממצרים יותר מפעם אחת, אך על יציאות מצרים הפרטיות שלי איני
 מרבה לספר.
 קול קורא במדבר: לצעוד, להמשיך ולצעוד, אני עדיין שם בצעידה בים. בחרבה.
 איני מרבה להסתכל אחורה, במִצְרָיִם - במִצְרָיִם.
 מדי פעם אני מפנה מבט לצדדים, אל חומות המים הגבוהות, אל הגדרות החוסמות.
 איני צועדת לבד בעולם. אני מרבה להסתכל קדימה, אל האופק,
 אל הארץ המובטחת - אליה לא אגיע לעולם.

אסנת יעקבי שרמן (תשס"ה)

שירה:

שלח את עמי
 מילים ולחן: עממי

הגיע ישראל לים שלח נא את עמי! טבעו מצרים עם רכבם שלח נא את עמי! זהו, זהו, סוף כבד הלב ההוא ככה, ככה, כן תמיד יאבדו!	מהר משה צווה פרעה שלח נא את עמי! מצוות האל אמור נא לו שלח נא את עמי! קומה! לך נא! אל כבד הלב הרע צו לו בשמי – שלח נא את עמי!
מסר משה דבר ה' שלח נא את עמי! ולא אכך במכותי שלח נא את עמי! שמע נא! שמע נא! זוהי מצוות האל הבה! שלח נא! שלח את ישראל!!!	

כוס שלישית: לחיבור בין נשים ויהדות

אסוציאציות: "שלא עשני אישה", נחיתות, אפולוגטיקה, כעס. לכן, פמיניזם ויהדות הם תרתי דסתרי, דבר והיפוכו, החידוש והשינוי המתנגשים במסורת ובשמרנות. בכנס "קולך" הראשון דיברה מלכה אנקר על יתרון ההצעה של פמיניזם דתי – הערך שבמעוף אל השינוי בעוד משקולות תלויות על רגלינו ומושכות אותנו כלפי מטה. שינוי כזה, היא טענה, הוא שינוי שקול, שינוי המשוחח עם העבר לא מתוך כעס ופרידה אלא מתוך כבוד והמשכיות. דוגמה לשיחה כזו היא פרשנות ודרשנות פמיניסטית למקורות היהודיים, למשל, אלו המתרחשות בניגוני נשים. "ותקרבנה בנות צלפחד" – מתוך שהתקרבו זו לזו הצליחו לפעול – כך דרשה את הפסוק רבקה לוביץ. אני מרימה כוס זו לכבוד ההבטחה הטמונה בהתקרבויות בין נשים לעצמן, בין נשים ליהדות ובין עבר ועתיד.

רותי פויכטונגר

לחיים!

מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה
וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן,
שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּבֵית בְּרַק
וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה,
עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ לָהֶם:
רַבּוֹתֵינוּ, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית.

ביקשו אותם חכמים ללמדנו, להורותנו ולהראותנו איך עלינו לספר ביציאת-מצרים: ובדורנו, נאספות תלמידות חכמות בחברותא בתחילת ניסן ועוסקות ביציאת מצרים, זו שבה הפכנו לעם, וזו שלנו הנשים בדורות האחרונים, ושוקעות בלימודן, ומפליגות בשיחתן, ומתעלות ברוחן, ואינן משגיחות בשעות החולפות, ובפיהן דברי חכמה וגם מילי דבדיחותא, דברי שירה ומיני תבשילותא, ודברי ידידות ואחוה... באותה שעה מציצים בהם חכמי יבנה ממרום, חיוך של קורת-רוח מתפשט על פניהם, והם שחים זה לזה: כיוונו בנותינו לדעתנו, כיוונו בנותינו לדעתנו!

ענת ישראלי (תשס"ג)

כנגד ארבע נשים דיברה תורה

אחת חכמה אחת רשעה אחת תמימה ואחת שאינה יודעת לשאול.
ארבע נשים שהן אחת. ארבע נשים שהן אני.
חכמה מה היא אומרת? ורשעה? והתמימה מה? וזו שאינה יודעת לשאול?
הייתי יכולה לשים דברים בפיהן ואיני מוצאת טעם.
למה אגדיר דבריה של כל אחת מהן בנושא אחד,
כשעולה קול ארבעתן בתוכי כל הזמן ובכל נושא?
אדרבא, מוצאת אני טעם במאבק האין סופי שלי להכיר בקיומן,
בזהותן הנפרדת, במרחב שמבקשת כל אחת מהן לעצמה,
ובאותה בת קול שלי המחברת בין כולן.
לפיכך, מודה אני לפניך בכל שנה יותר, על ריבוי הקולות,
על יציאה ממיצר למרחב שלא מפחד לשמוע.

אהובה בן אהרון (תשס"ד)

שירה:

**וְהִיא שְׁעֵמֶדָה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ. שֶׁל אֶחָד בְּלִבָּד עֵמֶד עָלֵינוּ לְכָלוֹתָנוּ,
אֶלָּא שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכָלוֹתָנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילָנוּ מִיָּדָם.**

**אַרְמִי אֲבִד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרִימָה וַיֵּגֶר שָׁם בְּמַתִּי מַעַט,
וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרֵב:**

ארמי אובד אבי - זה לבן הארמי שניסה לאבד את יעקב אבינו, וניסה לרמותו ולעשוק את משכורתו עשרת מונים. ועוד לפני שרימה ועשק לבן את יעקב, עשק וניצל לבן את בנותיו והטיל כעס וקנאה בין רחל ולאה. בתחילה שלח את לאה ליעקב ועיני רחל רואות. ואחר כך העמיד את רחל לצפות ליעקב אהובה שבע שנים.
ועוד העדיף לבן את עדרו המתרבה על פני משפחתו המתרחבת עד שהרגישו בנותיו כי "נכריות נחשבנו לו". וכשברחו יעקב ונשיו מפני אביהם הארמי רדף אחריהם דרך שבעת ימים ולולא נגלה אליו אלהים בחלום היה גוזל את בנותיו מאישן ומבניהן ומחזיר אותן לו. ורק כאשר נפרדו מלבן פגשו בהם מלאכי אלהים.

נילי לוי (תשס"ה)

**"וָרֵב" – כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר "רַבְּבָה בְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךָ וְתַרְבִּי וְתַגְדְּלִי וְתַבְּאִי
בְּעֲדֵי עֲדִיִּים שָׂדִים נִכְנּוּ וַשְּׁעָרָךְ צִמַּח וְאֶת עֵרְס וְעָרִיהָ: וְאֶעְבּוֹר עָלֶיךָ
וְאֶרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמִּיךָ וְאֶמַּר לָךְ בְּדַמִּיךָ חַיִּי וְאֶמַּר לָךְ בְּדַמִּיךָ חַיִּי".**

ואעבור עלייך ואראך מתבוססת בדמיך
ואומר לך בדמיך חיי
ואומר לך בדמיך חיי.
אלוהים.

כל שנה אני קוראת את הטקסט הזה
והוא כאילו נכתב עלינו כאן. השנה.
גם השנה.
והשנה,

האם השנה נצליח מתוך ה"בדמיך" לחיות?

שרי אלגד (תשס"ח)

וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה בְּחֶמֶר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בְּשָׂדֶה
אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָּהֶם בְּפֶרֶךְ (שמות א, יד)

מהו "את כל עבודתם" וגו'? שהיו נותנים עבודת האיש על האשה ועבודת האשה על האיש. אומר לאיש: קום לוש ואפה. אומר לאשה: מלאי חבית זו, בקעי העץ הזה, לכי לגנה הביאי ירקות... (תנחומא, ויצא סימן ט').

לכך נאמר: "וַיֹּאנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעֻקוּ" (שמות ב, כג). למה נתאנחו? לפי שביקשו לאפות, אלא שלא ידעו מקום הקמח מהו, סוכר הממתיק – הלאפיה הוא אם לאו, ביצי הלול – הקשות או רכות הן, ומה קודם למה – המלח או השמרים. מה היו **בנות** ישראל הכשרות והצנועות עושות? נוטלות מידי האיש שבביתן את המטרף, ואופות. יוצאות וממלאות את החבית, מבקעות את העץ ומביאות את הירקות. נמצא שממלאות את עבודת האיש והאשה כאחד.

לכך נאמר: "אֶת כָּל עֲבֹדָתָם", יש קילוס בתוך קילוס; בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור – שלא דיין שנתנו עליהן את עבודת האיש, אלא עוד הוסיפו ונתנו בידי עצמן את עבודת האשה – נגאלו ישראל ממצרים. ובכל דור ודור, בכל יום ויום, חייבת אשה לראות את עצמה **כאילו** היא יצאה ממצרים.

מיכל רואי (תשס"ד)

דָּם, וְאֵשׁ, וְתַמְרוֹת עֵשֶׂן:

עוצמת המילים מכה בי והיא חידתית. מעט המחזיק מרובה. מדוע הן נאמרות בקול גדול ובטפטוף טיפות יין אדומות מתוך הכוס?

דם מהו?

דם הלידה, על מאמץ של נשים להמשיך וללדת תחת לחצי המצרים. דם המזוזות שנמרח על דלתי בני ישראל לשומרם. דמם של הבכורים. דם הברית.

אש מהי?

אש הבוערת בלב יוכבד – ברצונה לשמור על בנה. אש השורפת את גשרי העבר ודוחפת את בני ישראל אל עתיד לא ידוע – אל המדבר. אש ההולכת לפני המחנה ומעלה עשן. אש כעסו של משה כששיבר את לוחות הברית.

ותמרות עשן מה הן?

מדורות המעלות עשן בין אוהלי מדבר. ריח חרוך מדגדג בנחיריים, ומסמן את ההיאחזות בחיים. הפיתות נאפות, הקפה רותח, השקט שאחרי הסערה.

תמי לוז גרבר (תשס"ז)

דיינן

- אלו נבראה חוה בצלם אלוהים, ולא עזר כנגד אדם - דיינו
 אילו נבראה חוה והיא שווה לאדם, ולא נחשבת כמפתה - דיינו
 אילו זכתה חוה, האישה הראשונה שאכלה מפרי עץ הדעת, שיכירו בה כבמי שנתנה לנו דעת - דיינו
 אילו זכתה אשת לוט בכבוד על הרחמים שגילתה, כאשר הביטה לאחור לראות בגורל משפחתה בסדום ולא היתה נענשת על כך - דיינו
 אילו זכו אימותינו בכבוד בעבור בנותיהן כמו בעבור בניהן - דיינו
 אילו לא סכסכו אבותינו את אימותינו זו בזו, כאברהם את שרה והגר או כיעקב את לאה ורחל - דיינו
 אילו היו המיילדות שהצילו את בני עמנו במצרים זוכות להכרה להן ראויות - דיינו
 אילו זכתה מרים לאותו מקום אשר לו זכו משה ואהרן במורשתנו - דיינו
 אילו גם נשים היו בין כותבי התנ"ך והיו מפרשות את הבריאה ואת תפקידינו בהיסטוריה - דיינו
 אילו גם נשים היו כותבות את ההגדה והיו נותנות לאימותינו את המקום הראוי להן בתולדותינו - דיינו
 אילו כל דור ודור של נשים וכל דור של גברים יחדיו היו ממשיכים לצאת ממצרים - דיינו ודיינו.
 דיינו ודיינו ולא דיינו.

נעמי נמרוד ואסתי ברונר

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיֵּב אָדָם לְרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם.

בכל דור ודור יכולה אישה לבדוק לעצמה היכן מצרים שלה. מדי פעם כדאי לאישה להסתכל בעינים ברות, טריות, חדשות ואמיצות היכן הם כבלי שיעבודה. מעת לעת יכולה אישה לבדוק כיצד המנהגים, השפה, האגדות, הסרטים, הסיפורים, אמה, אביה, מוריה, ממשלתה - תרבותה, הכניסו אותה לבית עבדים. בכל דור ודור צריכה אישה ולו במעט לצאת ממצרים.

אורנה גולדברג סירקין (תשס"ד)

שירה:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מַעַם ל' עַז:
הִיְתָה יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו:
הֵימָּה רָאָה וַיֵּן ס הִירְדֵּן יֵס ב' לְאַחֹר: הֶהָרִים רָקְדוּ כְּאִילִים גְּבָעוֹת כְּבָנֵי צ' אֵן:
 (תהילים קיד)

נחשונית להיות

וְיִהי הָעֵנָן וְהַחֹשֶׁךְ
וַיֹּאדָר אֶת הַלַּיְלָה
וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה
כָּל הַלַּיְלָה
וַיִּזְלַךְ ה' אֶת הַיָּם
בְּרוּחַ קָדִים עָזָה
כָּל הַלַּיְלָה
וַיִּשֶׁם אֶת הַיָּם
לְחֶרֶבָה
וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם
וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹךְ הַיָּם
בַּיָּבֵשָׁה
וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה
מִיָּמִינָם וּמִשְׁמָאלָם
וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם
וַיָּשָׁב הַיָּם
לִפְנוֹת בְּקֶרֶךְ לְאִיתָנוּ
וַיִּירָאוּ הָעָם
וַיֹּאמְרוּ
שְׁמוֹת יְד, כ-לֹא

לא קרב
זה אל זה
בענן, בחושך
להאיר כל הלילה
ברוח העזה
לא להבקע
קדימה אל הים
לבוא
להאמין שיבקעו המים
להתקרב
לכל העם מאחורי
ואף שכקריעה קשה
להאמין
שהם באים
תומכים בי כחומה
כולם איתי
ואז לקול הלמות הלב
והתופים
להאמין
עם אור הבוקר
אשוב לאיתני.

נִירָה נַחֲלִיאל (תשס"ג / תשס"ד)

יוצאת ממצרים

לא ביד חזקה
ולא ובזרוע נטויה
ולא ובמורא גדול
ולא ובאותות
ולא ובמופתים
אלא בהיסוס, בצעדים קטנים, בהולת חושך
ברוך
ובדבקות
ובכוונה
ובדיוק
ובאהבה
נושאת סימנים קטנים כמו קמטי הזמן העובר, וחילופי עונות, גופי המשתנה, פניני
געגועי, ועצירות רבות לשאול מה

יוצאת ממצרים.

חגיית אקרמן (תשס"ח)

וְתִקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אָחוֹת אֶהֱרֹן אֶת הַתֵּף בְּיָדָהּ וְתַצְאֵן כָּל הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ
בְּתַפִּים וּבְמַחֲלֹת, וְתַעַן לָהֶם מִרְיָם...

שירה:

שִׁירוֹ לִיהוָה כִּי גָאָה גָאָה, סוֹס וְרָכָבוֹ רָמָה בָּיָם. (שמות טו, כא)

מי מאתנו אינה זוכרת את הבלאגן שבמעבר דירה. למיין, לברור, לכבס, לסדר, לזרוק
או להעביר לאחרים את מה שמיותר, לארוז בארגזים מסומנים את מה שצריך, ואת
מה שנזדקק לו באופן מיידי, לארוז בנפרד. בתוך כל המהומה נארזים התופים כדי
שאפשר יהיה לצאת במחולות. מאיפה התקווה והאופטימיות? מאין נובע כוח הרצון
הזה? מניין הידיעה שתהיינה סיבות לשיר ולרקוד, שיהיה לכך פנאי? מאיפה זיק
השמחה המשתמר לו בין מכלול התפקידים שיש לה לאשה ביציאת מצרים? כמו
שכולנו יודעות, בהגדת הפסח נבצר מקומה, ואכן היא מאחורי הקלעים, טורחת
ועושה את הבלתי נראה. עבודתה של עקרת בית יודעים שהיא נעשית רק כשהיא לא
נעשית, אך תופים? מי היה מבחין בחסרונם?
האם אנחנו יכולות להעלות בדעתנו שגבר היה מארגן ואורז את הבית לקראת נדודים
ואת התופים הוא שם במקום נגיש ועוד זוכר היכן שם אותם? אני מתארת לעצמי
שאת התופים צריך היה להחביא בין הבגדים כדי שלא לשמוע הערות כמו "מי צריך
את תופים, חבל לסחוב אותם, בכל מקום אפשר לעשות או להשיג תופים חדשים..."
אבל מרים סוחבת וכל הנשים עימה – כאילו הסכימו בינהן ללא מילים וללא מינוי
פורמלי, שהן ממונות על השמחה, הן תימצאנה או תמצאנה את ההזדמנות לצאת
במחולות. ממונות על השמחה!

אסתי נאמן (תשס"ז)

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חִיָּבִים לְהוֹדוֹת לְהֵלֵל... וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה הַלְלוּיָהּ:

ואומר לפניו שירה חדשה

איך אמצא בתוכי את
האומץ
לעמוד עירומה
ליבי פתוח
נוכחת – לא נעלמה
אז שירתי ממני תבקע
פשוטה, כנה
שירה חדשה

מיכל סלומון (תשס"ח)

ברך

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כַּח לְמִים.
אֲזַ יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה, אֲזַ יִאֲמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי.
הַגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, הָיִינוּ שְׂמֵחִים. שׁוּבָה ה' אֶת שְׁבִיתֵנוּ כְּאִפְיָקִים בְּנֶגֶב.
הַזְרַעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ. הַלֹּחַ יִלָּךְ וּבִכְהֵן שֶׁאֵין מִשְׁךְ הַזֶּרַע,
בֹּא יְבֹא בְּרִנָּה, נִשְׂא אֶלֶם תִּיוֹ: (תהילים קכו)

הלל

הודו ליהודה כי טוב כי לעולם חסדו.

לזכות בהתגלות

כדי לזכות בהתגלות,
לקבל את התורה
עלי לצאת מהגלות
מעבדות – לחירות
זה לא כל כך פשוט
זה לוקח זמן
וחייבים להתחיל מהקרבת קרבן
(האוכל להאמין באותות, לקוות לניסים?)
וללכת במדבר, בצמא
איך אמתיק את המים?
ולא די ביציאה ממצרים,
צריך להוציא את העבדות מהלב
להשתנות
להתאהב
להתרגל לרעיון
(איך אעמוד בנסיון?)

להבין – בת חורין!
והנה, ניתן הסימן
את כאן, את מוכנה
("ובמורא גדול – זה גילוי השכינה!")
בלי פחד, את לא לבד
מותר לך, מותר לך לצאת למרחב
לעוף גבוה
לגעת באלהי,
לזכות בהתגלות
לגלות בתורה את עצמי

אלישבע אוברמן (תשס"ג)

כוס רביעית: לדעת

"ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונתחמד העץ להשפיל
ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל" (בראשית ג, 1)

לחיי הדעת אותה הבאנו לעולם. אמנו הראשונה לא היתה צייתנית עיוורת, ומשהו בעץ
ובפרי משך את ליבה. היא ידעה שאסור – איזה חוק גבוה ובלי מובן אסר בלא פשר. אבל
הסקרנות בערה בעצמותיה ולמרות האיום על חייה היא נגשה אל העץ ותיקח מפריו.
לחיי הרצון להרחיב את עולמנו בדעת, בתבונה ובהבנה. לחיי היצר החי שפיעם בנו מאז
ועד היום, לחקור להבין ולהשיג את העולם, את היופי, את הזולת ואת נפשנו אנו.
"נשים דעתן קלה", אומרים חכמים ברהב אופייני, ושוכחים איפה הם היו לולא קלות
דעתנו: מסתובבים עירומים ובוהים באיזה גן אבוד של שוטים. תבורכי קלות דעת נפלאה
ומשחררת. כי הרי ידוע לכל כי נשים שרכשו דעת, גואלות את עצמן מגורלן של
אחיותיהן הכבולות, ויוצרות עולם בו נשים חיות בתנאי שוויון וכבוד הדדי.
ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם בורא פרי הדעת. אמן.

רות דרורי בינדר

לחיים!

שירה:

תודה

מילים ולחן: עוזי חיטמן

תודה על כל מה שבראת	תודה על כל מה שבראת	תודה על כל מה שבראת
תודה על מה שלי נתת	תודה על מה שלי נתת	תודה על מה שלי נתת
על אור עיניים	על צחוק של ילד	על אור עיניים
חבר או שניים	ושמי התכלת	חבר או שניים
על מה שיש לי בעולם	על אדמה ובית חם	על מה שיש לי בעולם
על שיר קולח	פינה לשבת	על שיר קולח
ולב סולח	אישה אוהבת	ולב סולח
שבזכותם אני קיים	שבזכותם אני קיים	שבזכותם אני קיים

שירה:

חד גדיא, חד גדיא, דזבין אבא בתרי זוזי.
 ואַתָּא שוּנְרָא, ואַכְלָה לגְּדִיָּא,
 ואַתָּא כְּלָבָא, וְנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא,
 ואַתָּא חוּטְרָא, וְהָכָה לְכָלְבָּא,
 ואַתָּא נוֹרָא, וְשָׂרַף לְחוּטְרָא,
 ואַתָּא מִיָּא, וְכָבֵה לְנוֹרָא,
 ואַתָּא תוֹרָא, וְשָׂתָה לְמִיָּא,
 ואַתָּא הַשּׁוּחַט, וְשָׂחַט לְתוֹרָא,
 ואַתָּא מֵלֶאךְ הַמּוֹת, וְשָׂחַט לְשׁוּחַט,
 ואַתָּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשָׂחַט לְמֵלֶאךְ הַמּוֹת, דְּשָׂחַט לְשׁוּחַט, דְּשָׂחַט לְתוֹרָא,
 דְּשָׂתָה לְמִיָּא, דְּכָבֵה לְנוֹרָא, דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא, דְּהָכָה לְכָלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא,
 דְּאָכְלָה לגְּדִיָּא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתָרֵי זוּזֵי. חד גדיא, חד גדיא.

חד גדיא

אמא אל השוק הלכה	המקל קצר, עבה	אל האגם פרה ניגשה
וקנתה לה עז רכה	לא מחבט הוא, לא רובה	ממימיו לשתות ביקשה
הטובה בין העיזים	אל הכלב הוא נזרק	האגם זאת לא מנע
היא קנתה בשני זוזים	ושימש לו למשחק	ונשטף אל תוך גרונה.
החתולה כה רעבה	ניצוץ של אש באפלה	פרה אל המטבח הובאה
אל העז היא התקרבה	רצה להפוך לאש גדולה	אך הטבחית סרבה
ובשעת החליבה	ובן רגע המקל	מהיום על שולחני
התכבדה בחלבה.	אל חיקו אז התגלגל...	אגיש רק אוכל צמחוני.
גור כלבים מוזנח, עיף	שטף מים מים גל	משמים בא מלאך
התכרבל והצטנף	חבק האש במעגל	ולמראה עיניו שמח
בין רגלי החתולה	נד של מים סביב האש	שלווה גילה בכל מקום
לשון חמה עליו חמלה	המראה נפלא, כובש.	על הארץ בא שלום.

תמר ראובני (תשס"ח)

נרצה

חסל סדר ניגון נשים תשס"ח
 "כאשר זכינו לסדר אותנו, כן נזכה לעשותו".
 כאשר זכינו לחגוג את נתיב חירותנו
 ולקרוא מפרי יצירתנו ביושבנו יחד
 כן נזכה לעשות עוד שנים רבות,
 במעגלים הולכים ומתרחבים.
 "קרב נהל נטעי כנה, פדויים לציון ברינה"
 קרב יום בו ייפדו נטענו, וישובו ברינה אלינו
 ונשכון כולנו בבטחה, בכבוד ובשלום.

דבורה עברון (תשס"ח)

שירה:

עושה שלום

מילים: מן התפילה לחן: נורית הירש

**עושה שלום במרומיו
 הוא יעשה שלום עלינו
 ועל כל עם ישראל
 ואמרו, אמרו, אמנו.**

**יעשה שלום, יעשה שלום
 שלום עלינו ועל כל ישראל
 יעשה שלום, יעשה שלום
 שלום עלינו ועל כל ישראל.**

חג שמח!

מנחות הסדר: דבורה עברון ודפנה קרטס הרדוף
עריכת ההגדה: תמי לוז גרבר

המדרשה באורנים – טל' 04-9838753 פקס 04-9830232
midrasha@hamidrasha.org.il www.hamidrasha.org.il